

Huvudman

Friskolan Hjärtat i Vidsel AB
Organisationsnummer 559298-9304
info.friskola@vidsel.se

Ärendet

Tillsyn under första verksamhetsåret av grundskolan Friskolan Hjärtat i Vidsel i Älvsbyns kommun; nu fråga om återkallelse av godkännande enligt 26 kap. 15 § skollagen (2010:800)

Beslutet i korthet

Skolinspektionen har inlett en tillsyn under första verksamhetsåret av verksamheten vid Friskolan Hjärtat i Vidsel i slutet av höstterminen 2023. I beslutet tar Skolinspektionen ställning till om Friskolan Hjärtat i Vidsel AB uppfyller författningskraven inom områdena undervisning och lärande, extra anpassningar och särskilt stöd, skolans arbete med att skapa trygghet och studiero samt bedömning och betygssättning.

Skolinspektionen bedömer att det föreligger allvarliga och omfattande brister inom flera områden som tillsynen omfattar. Det föreligger brister i undervisningen som försvårar elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen och i stor utsträckning påverkar elevernas rätt till utbildning av god kvalitet. Bristerna rör bland annat samverkan mellan lärare, anpassning av undervisningen efter elevernas förutsättningar och behov samt undervisningens innehåll.

Vidare finns det brister i arbetsgången med särskilt stöd och arbetet med att utreda orsaker till elevers frånvaro som allvarligt försvårar förutsättningarna för elever att nå målen för utbildningen. Det finns också brister i skolans arbete med att skapa trygghet och studiero och arbete för att motverka kränkande behandling som påverkar elevernas rätt till en god arbetsmiljö. Det finns även brister i arbetet med betygssättning som medför risk för att betygen inte blir rättvisande, och att rättssäkerhet och likvärdighet inte kan garanteras.

Skolinspektionen bedömer att bristerna i verksamheten har samband med bristande organisering och ansvarstagande på såväl rektorsnivå som

huvudmannanivå. Inom centrala delar av skolans arbete saknas ansvarsfördelning, systematik, dokumentation och utarbetade rutiner för arbetsprocesser som skollagen reglerar. Det finns inte en organisation som stöder samverkan mellan lärare som är grundläggande för arbetet vid en skola.

Vid en samlad bedömning av de olika bristerna bedömer Skolinspektionen att bristerna på ett allvarligt sätt rubbar förutsättningarna för verksamheten och utgör ett allvarligt missförhållande.

Friskolan Hjärtat i Vidsel AB har tidigare varit föremål för ett flertal ingripanden från Skolinspektionen utifrån brister i verksamheten. Inom ramen för etableringskontroll av verksamheten (dnr 2022:3189) beslutade Skolinspektionen den 15 december 2022 att förelägga Friskolan Hjärtat i Vidsel AB att vid vite vidta åtgärder för att avhjälpa brister avseende tillgång till lärare. Skolinspektionen angav i föreläggandet att bristerna bedömdes vara ett allvarligt missförhållande. Skolinspektionen bedömde i ett uppföljningsbeslut den 20 april 2023 att huvudmannen hade följt vitesföreläggandet och ärendet avslutades.

Enligt 26 kap. 15 § skollagen får Skolinspektionen inom två år från ett beslut om föreläggande som gäller ett allvarligt missförhållande återkalla ett godkännande, trots att föreläggandet har följts, om det ändå finns ett allvarligt missförhållande i verksamheten och huvudmannen redan före föreläggandet har visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter som huvudman för verksamheten.

Skolinspektionen har nu konstaterat ett allvarligt missförhållande vid två tillfällen – dels i beslutet om föreläggande den 15 december 2022, dels i förevarande beslut.

Skolinspektionen bedömer vidare att Friskolan Hjärtat i Vidsel AB redan före föreläggandet har visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter. Detta mot bakgrund av att Friskolan Hjärtat i Vidsel AB i etableringskontrollen uppvisat brister som föranlett myndigheten att vid tre tillfällen besluta om föreläggande utan vite. Därmed föreligger det förutsättningar att återkalla godkännandet.

Huvudmannen har sedermera den 14 maj 2024 meddelat att verksamheten kommer att avslutas efter detta läsår med anledning av för få sökande. Elevernas hemkommuner ansvarar för att eleverna får fortsätta sin skolgång i annan verksamhet.

Skolinspektionen återkallar godkännandet av Friskolan Hjärtat i Vidsel AB som huvudman för Friskolan Hjärtat i Vidsel från och med den 31 juli 2024.

Beslut

Skolinspektionen återkallar med stöd av 26 kap. 15 § skollagen godkännandet av Friskolan Hjärtat i Vidsel AB som huvudman för Friskolan Hjärtat i Vidsel i Älvsbyns kommun. Återkallandet gäller från och med den **31 juli 2024**.

Genom återkallandet upphör godkännandet¹ för Friskolan Hjärtat i Vidsel AB att bedriva grundskola vid Friskolan Hjärtat i Vidsel att gälla.

Friskolan Hjärtat i Vidsel AB har i enlighet med ovanstående inte rätt till bidrag från elevernas hemkommuner.

Skolinspektionen förordnar med stöd av 26 kap. 16 § skollagen att återkallandet ska gälla även om det inte har vunnit laga kraft.

Beslutet får enligt 28 kap. 2 § skollagen överklagas, se bilaga.

Om ärendet

Verksamheten

Friskolan Hjärtat i Vidsel är en grundskola som omfattar årskurserna 7–9 och huvudman för verksamheten är Friskolan Hjärtat i Vidsel AB (nedan huvudmannen). Skolan har vid tiden för tillsynen 15 elever.

Verksamheten startade hösten 2022.

Etableringskontroll

Under våren 2022 inledde Skolinspektionen en etableringskontroll inför planerad start (dnr 2022:3189). Skolinspektionen förelade den 9 juni 2022 huvudmannen att vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande tillgång till lokaler, tillgång till lärare, skolmåltider samt tillgång till elevhälsa.² Efter att Friskolan Hjärtat i Vidsel AB inkommit med redovisning av vidtagna åtgärder beslutade Skolinspektionen den 30 juni 2022 att avsluta ärendet i de delar som avsåg tillgång till lokaler, skolmåltider samt tillgång till elevhälsa, då dessa brister avhjälpes. I samma beslut förelades Friskolan Hjärtat i Vidsel AB på nytt att vidta åtgärder för att avhjälpa kvarstående brister avseende tillgång till lärare.³ Efter att huvudmannen inkommit med redovisning av vidtagna åtgärder, bedömde Skolinspektionen att bristerna kvarstod och förelade den 16 september 2022 återigen huvudmannen att vidta åtgärder för att avhjälpa brister avseende tillgång till lärare.⁴

Skolinspektionen genomförde under senhösten 2022 en uppföljning av ovannämnda beslut och konstaterade att det fortsatt fanns brister gällande tillgång

¹ Skolinspektionens beslut den 16 juni 2021 i ärende med dnr 2021:828.

² Skolinspektionens beslut den 10 juni 2022 i ärende med dnr 2022:3189.

³ Skolinspektionens beslut den 30 juni 2022 i ärende med dnr 2022:3189.

⁴ Skolinspektionens beslut den 16 september 2022 i ärende med dnr 2022:3189.

till lärare. Den 15 december 2022 fattade Skolinspektionen beslut om föreläggande vid vite om 300 000 kr rörande tillgång till lärare.⁵ Skolinspektionen angav i beslutet att bristerna utgjorde ett allvarligt missförhållande.

Huvudmannen inkom den 14 mars 2023 med en redovisning av vidtagna åtgärder av vilken framgick att huvudmannen hade anställt tre legitimerade lärare⁶ som tillsammans med befintlig personal skulle bedriva undervisningen vid skolenheten. Samtliga nyanställda skulle enligt anställningsavtalen påbörja sina anställningar på skolan i samband med höstterminens start den 15 augusti 2023. Skolinspektionen bedömde i ett uppföljningsbeslut den 20 april 2023 att huvudmannen hade följt vitesföreläggandet och ärendet avslutades.⁷

Tillsyn under första verksamhetsåret

Vid nyetablering av en fristående skola gör Skolinspektionen en tillsyn under första verksamhetsåret. Skolinspektionen har inlett den aktuella tillsynen av Friskolan Hjärtat i Vidsel hösten 2023.⁸ Tillsynen omfattar områdena undervisning och lärande, extra anpassningar och särskilt stöd, skolans arbete med att skapa trygghet och studiero samt bedömning och betygssättning. Vidare ingår en prövning av huvudmannens ekonomiska förutsättningar.

Skolinspektionen ska i detta beslut ta ställning till om verksamheten uppfyller de krav som följer av gällande bestämmelser inom ovannämnda områden.

Vid tillsynsbesök den 14–15 november 2023 har myndigheten genomfört intervjuer med elever och observationer av lektioner och lokalerna som verksamheten bedrivs i. Intervjuer med samtlig personal har hållits den 14–15 november samt digitalt den 14–16 november 2023. Intervjuer har genomförts digitalt med personal i elevhälsan den 17 november 2023, med tidigare rektorn den 21 november 2023 (nedan tidigare rektorn) och med företrädare för huvudmannen den 12 januari 2024. Den 19 februari 2024 hölls intervju med nuvarande rektor (nedan rektorn). Underlag för beslutet är även dokumentation som myndigheten hämtat in, bland annat betygskatalog, ordningsregler, plan mot kränkande behandling, uppgifter om vilka elever som ges särskilt stöd, årsredovisning och anställningsavtal.

Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

⁵ Skolinspektionens beslut den 15 december 2022 i ärende med dnr 2022:3189

⁶ Benämns i detta beslut lärare 2, 3 och 6.

⁷ Skolinspektionens beslut den 20 april 2023 i ärende med dnr 2022:3189

⁸ Tillsynen har senarelagts till det andra verksamhetsåret med anledning av att etableringskontrollen varit pågående under första verksamhetsåret.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet. När Skolinspektionen hänvisar till enskilda elever benämns de med siffror enligt aktbilaga 29.

Undervisning och lärande

Tillgång till lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Huvudmannen uppger i den inledande informationsinhämtningen den 7 november 2023 att sex lärare arbetar på skolan, i förteckning av lärare benämnda med nummer 1, 2, 3, 4, 5 och 6.⁹ Under handläggningen av ärendet har personalsituationen när det gäller lärare och rektor förändrats.

Tidigare rektorn har avslutat sin anställning i november 2023. Den nuvarande rektorn påbörjade sin anställning den 14 november 2023, första dagen under Skolinspektionens tillsynsbesök. Nuvarande rektorn har i intervju den 19 februari 2024 informerat om att rektorn kommer att avsluta sin tjänst senast vid slutet av vårterminen 2024.

I intervju uppger lärare 2 att läraren kommer att arbeta i verksamheten fram till vårterminens slut 2024. Företrädare för huvudmannen uppger att lärare 2 ifrågasätter om läraren ska pendla för att undervisa på skolan en dag i veckan, men att läraren är flexibel och kan fortsätta till dess att huvudmannen hittar en annan lärare. Detsamma gäller, enligt företrädaren, lärare 5 som också är pensionär och fortsätter att undervisa till dess att huvudmannen hittar lärare som kan ta över i deras ställe.

Av intervju med lärare vid skolbesöket framgår att lärare 3, som påbörjade sin anställning vid starten av höstterminen 2023, redan vid anställningen meddelat att läraren skulle avsluta sin tjänst efter en termin. Företrädare för huvudmannen uppger den 12 januari 2024 att lärare 3 hade övertalats att stanna kvar på sin tjänst som lärare på skolan. Rektorn uppger den 19 februari 2024 att lärare 3 endast kommer att stanna till påsklovet 2024.

Lärare 4 har avslutat sin anställning vid skolan. Lärare 4 som ansvarat för undervisningen i hem- och konsumentkunskap och stått för en stor del av det elevnära arbetet var frånvarande från slutet av oktober 2023. Företrädare för huvudmannen uppger den 12 januari 2024 att lärare 4 sagt upp sig under sin frånvaroperiod och att läraren inte har varit tillbaka till skolan sedan dess.

⁹ Aktbilaga 25.

I tiden efter Skolinspektionens tillsynsbesök har en lärare 7 anställts av huvudmannen för att ansvara för undervisningen i hem- och konsumentkunskap som lärare 4 tidigare ansvarade för. Företrädare för huvudmannen kan vid intervjun inte svara på när lärare 7 påbörjade sin tjänst.

Vidare framkommer i intervju med lärare och tidigare rektorn att lärare 6 inte är anställd på skolan och påbörjade inte sin tjänst på skolan vid höstterminens start 2023 såsom huvudmannen redovisat den 14 mars 2023 i etableringskontrollen.¹⁰ I det underlag som huvudmannen skickat in för att redogöra för vilken personal som finns anställda på skolan anges att lärare 6 är anställd tillsvidare som speciallärare. Lärare 6 uppger dock att lärarens arbete på skolan sker på frivillig basis och att läraren inte är anställd på skolan för att arbeta i undervisningen med eleverna.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 9 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas.

Av förarbetena framgår att regleringen av skolväsendet i så stor utsträckning som möjligt ska vara densamma för offentliga och enskilda huvudmän. Eleverna har rätt till en likvärdig utbildning av god kvalitet i alla skolor och oavsett huvudman (prop. 2009/10:165, s. 239-240). Vidare framgår att rätten till likvärdig utbildning upprätthålls av mål i skollag och läroplaner, bland annat bestämmelser om lärarbehörighet. Likvärdighet innebär här att de fastställda målen kan nås på olika sätt beroende på lokala behov och förutsättningar. Kvaliteten i verksamheten ska dock ha lika hög nivå oavsett var i landet verksamheten bedrivs (prop. 2009/10:165, s. 229). Att en skola har tillräckligt med lärarresurser, både vad gäller omfattning och kvalitet, är en central förutsättning för att elever ska kunna få sin rätt till utbildning tillgodosedd och för att utbildningen i övrigt ska hålla en hög kvalitet (prop. 2013/14:112, s.47).

Enligt 2 kap. 13 § skollagen får endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen.

Av 2 kap. 15 § skollagen framgår att en legitimerad lärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver.

Av förarbetena framgår att huvudmännen har en skyldighet att för undervisning använda lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som han eller hon ska bedriva. Det övergripande syftet med reglerna är att så långt som möjligt säkerställa att elever får undervisning av lärare som har en utbildning för den undervisning de bedriver. Ambitionen ska vara att eleverna alltid undervisas av lärare som har en utbildning för den undervisning som de bedriver (prop. 2009/10:165, s. 262, 269 och 649).

¹⁰ Aktilaga 57 i ärende med dnr 2022:3189.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att huvudmannen alltsedan verksamheten startade har haft stora svårigheter att säkerställa tillgången till undervisande lärare. Skolinspektionen har i etableringskontrollen vid tre tillfällen under perioden den 9 juni 2022 – den 16 september 2022 förelagt huvudmannen att vidta åtgärder för att säkerställa tillgången till lärare.

Den 15 december 2022 förelades huvudmannen vid vite att se till att anställa legitimerade och behöriga lärare. Efter tidsfristens slut uppvisade huvudmannen tre anställningsavtal gällande lärare 2, 3 och 6, som har legitimation och är behöriga för undervisning i flertalet ämnen. Enligt huvudmannen skulle dessa lärare påbörja sina anställningar hos huvudmannen vid höstterminen 2023. Skolinspektionen bedömde herefter att huvudmannen hade följt vitesföreläggandet och avslutade ärendet.

Vid Skolinspektionens tillsynsbesök i november 2023 framkommer emellertid att lärare 6 inte påbörjat någon anställning hos huvudmannen och att lärare 3 planerade att avsluta sin anställning redan efter en termin, något som framgått redan vid anställningsstart. Lärare 3 har enligt huvudmannen övertalats att fortsätta sin anställning en tid. Skolinspektionen konstaterar att de uppgifter som huvudmannen lämnat i sin redovisning i etableringskontrollen delvis varit felaktiga eller missvisande, vilket myndigheten ser allvarligt på.

Vidare framgår att lärare 4 har slutat på skolan och att lärare 7 har anställts i dennes ställe. Det framkommer också att lärare 2 och 5, som är pensionärer, arbetar på skolan till dess att huvudmannen hittar lärare som kan ersätta dessa.

Nuvarande rektorn, som även bedriver undervisning, kommer att sluta efter vårterminen 2024 och enligt uppgift har lärare 3 slutat efter påsklovet 2024.

Skolinspektionen konstaterar att annat inte har framkommit än att skolan vid tidpunkten för Skolinspektionens bedömning har lärare i alla ämnen. Även om Skolinspektionens utredning inte visar att huvudmannen bryter mot bestämmelserna, bedömer myndigheten att det föreligger ett fortsatt mönster av att huvudmannen har stora svårigheter att säkerställa tillgången till lärare. Det sker fortsatt ständiga byten av lärare och förändringar avseende vilka lärare som ansvarar för undervisningen i olika ämnen. Att skolans personal ständigt skiftar påverkar möjligheten att bedriva ett långsiktigt arbete inom utbildningen och undervisningen. Skolinspektionen bedömer också att dessa omständigheter, att det är hög personalomsättning och även byten av rektorer, påverkar eller orsakar andra brister som Skolinspektionen konstaterar nedan i detta beslut.

Organiseringen av undervisningen och samverkan mellan lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare och rektorn framkommer att lärarna arbetar en dag var på skolan. Lärarna har ansvar för den undervisning som de har behörighet för men i flera ämnen delas undervisningen mellan olika lärare (svenska, idrott och hälsa,

slöjd, teknik, språkval, samhällsorienterande ämnen). Exempelvis i ämnet svenska är det tre lärare som genomför undervisningen under hösten 2023.¹¹ Behöriga lärare bedriver undervisningen den dag som de arbetar på skolan och resterande lektioner under veckan genomför andra lärare undervisningen.

Företrädare för huvudmannen uppger till exempel att lärare 3 har ansvar för sina ämnen men bara arbetar på skolan en dag i veckan och att rektorn får ta lektioner i ämnen som lärare 3 är ansvarig för. Samma sak gäller för lärare 5 som ”hoppar in en dag på idrotten” trots att ansvaret för ämnet ligger på en annan lärare. Rektorn undervisar i engelska, delar av hem- och konsumentkunskap, en lektion i svenska samt en lektion i samhällskunskap i veckan.

Vid intervjuer med lärare framkommer att lärare inte träffar varandra. Två lärare uppger att lärarna inte träffats tillsammans under höstterminen 2023 och en lärare uppger att läraren inte varit på något möte tillsammans med andra lärare sedan skolan började. En lärare uppger att läraren vid ett tillfälle träffat en annan lärare med anledning av att de delar undervisning i svenska.

Tidigare rektorn uppger vid intervju att det är svårt för alla lärare att träffas samtidigt men att lärare träffas i olika konstellationer. Vidare uppger tidigare rektorn att den nya rektorn som tillträder kommer att vara på plats varje dag och kommer att kunna träffa alla lärare.

I intervju uppger rektorn att det upplägg för undervisningen som tillämpas inte är bra. Exempelvis att eleverna har en hel dag med naturorienterande ämnen och matematik då läraren som är behörig är på plats. Enligt rektorn blir det för intensivt och eleverna orkar inte med. Rektorn uppger att det är än svårare, för elever och lärare, att övriga obehöriga lärare får täcka upp för behöriga lärare under veckans resterande lektioner. Rektorn uppger att lärarna är på skolan var sin dag i veckan och inte har någon kollega att bolla med. Rektorn har kallat lärarna till ett digitalt möte på kvällstid en gång i veckan. Enligt rektorn ger det inte tillräckliga möjligheter till samarbete och sambedömning vilket påverkar undervisningen och kunskapsutvecklingen för eleverna.

En lärare uppger att denne hela tiden dokumenterar vilka moment som undervisningen behandlar så att det finns kvar vilket kunskapsinnehåll eleverna har fått. Läraren har arbetat så under höstterminen 2023 men vet inte hur skolan gjort innan. Läraren fick ingen överlämning av tidigare lärare av vad eleverna hade gjort eller var undervisningen skulle ta vid då läraren började sin anställning på skolan.

I intervju uttrycker rektorn oro för undervisningen och för elevernas kunskaper. Rektorn upplever att skolan har varit som en fritidsgård. Rektorn har svårt att få grepp om i vilken omfattning eleverna fått undervisning och vilken undervisning som har genomförts.

¹¹ Lärare 1, 3 och 4.

Rättslig reglering

Av 10 kap. 8 § och 9 kap. 1 § skolförordningen framgår att det för varje ämne gäller en kursplan. Av kursplanen framgår ämnets syfte, centralt innehåll och betygsriterier (förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, SKOLFS 2010:37, nedan Lgr 22, avsnitt 5).

Av 2 kap. 15 § skollagen framgår att en legitimerad lärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver. I förarbeten anges att legitimerade lärare har ett individuellt ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver och ska kunna ställas till svars vid eventuella brister i den professionella yrkesutövningen. Lärare som inte omfattas av denna paragraf har självfallet också ett ansvar för att bedriva en så bra undervisning som möjligt, men i dessa fall är det rektorn som ytterst är ansvarig (prop. 2010/11:20, s. 82).

I läroplanen (Lgr 22, avsnitt 2.2 Kunskaper och 2.5 Övergång och samverkan) anges att lärare ska samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Vidare framgår att lärare ska samverka och utbyta kunskaper och erfarenheter samt information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande.

I 2 kap. 9 § skollagen anges att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.

I läroplanen (Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar) anges att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektor har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att personalen kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.

Skolinspektionens bedömning

Lärare ansvarar för den undervisning de bedriver, och för att planera och genomföra undervisningen med utgångspunkt i läroplan och kursplaner. Lärare ansvarar för att bedöma elevernas kunskaper i förhållande till betygsriterierna och att sätta betyg, vilket innefattar myndighetsutövning. Detta gäller också när flera lärare bedriver undervisningen, lärarna ska då fatta beslut om betyg tillsammans.

Av utredningen framgår att lärarna på skolan saknar forum för samverkan och att lärarna inte har någon gemensam planeringstid. Lärare delar på undervisningen i bland annat i ämnena svenska, idrott och hälsa och samhällsorienterande ämnen utan att någon samverkan mellan lärarna sker.

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att lärare inte får möjlighet att samverka med andra lärare och planera undervisningen i ämnen tillsammans, framför allt i ämnen där undervisningen delas mellan olika lärare. Att lärare har möjlighet att samverka för att planera och utvärdera undervisningen samt för att följa och främja elevernas kunskapsutveckling är en förutsättning för att lärarna ska

kunna ta sitt ansvar och leva upp till kraven som ställs. Inte minst krävs detta för att säkerställa att undervisningen behandlar det centrala innehållet i ämnet.

Det har under skolan första två läsår varit omsättning på lärare och byte av lärare har skett under pågående terminer. I Skolinspektionens utredning har framkommit att det inte alltid sker någon överlämning av vilken undervisning som har genomförts eller vilken undervisning som lärare planerat att genomföra. Rektorn uppger att det är svårt att veta vad eleverna har gjort i undervisningen och i vilken omfattning undervisning genomförts i olika ämnen. Skolinspektionen bedömer att huvudmannen under sådana omständigheter inte kan säkerställa att eleverna får den undervisning som författningarna föreskriver. Skolinspektionen bedömer att bristerna i organiseringen av undervisningen och samverkan mellan lärare är allvarliga och medför en risk för att eleverna inte får föreskriven utbildning.

Anpassa undervisningen efter elevernas förutsättningar och behov

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Vid intervju med lärare under skolbesöket framkommer att lärare anser att det är en utmaning att tillgodose behoven för alla elever och för alla årskurser då undervisningen sker tillsammans för årskurs 7, 8 och 9. En lärare uppger att läraren försöker att hitta litteratur som passar alla elever i första hand. Läraren uppger vidare att de flesta elever på skolan tycker att det är lite svårt med läsning och inläring och att eleverna i årskurs 9 passar ganska bra i nivån för undervisningen i årskurs 8. Läraren uppger vidare att årskurs 7 får jobba lite extra för att förstå men det fungerat bra för årskurs 8 och 9, även om det kan skilja mellan ämnena.

En lärare uppger att alla elever, i årskurs 7, 8 och 9, får samma uppgifter i naturorienterande ämnen medans andra lektioner går att anpassa efter elevernas ålder. En annan lärare uppger att eftersom det är olika årskurser på samma lektion så anpassar läraren nivån på lektionernas innehåll till en årskurs. En lärare säger att läraren anpassar lektionerna i historia och lägger nivån för årskurs 8 för alla elever, annars behöver läraren "klippa och klistra" i materialet så det blir anpassat för varje årskurs. En tredje lärare uppger att i lärarens ämne är läroboken utformad för årskurs 7 till 9 och att läraren hela tiden dokumenterar vilka moment som undervisningen behandlar så att det finns kvar vilket kunskapsinnehåll eleverna har fått.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 4 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I utbildningen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt.

Enligt 3 kap. 2 § skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Elever som lätt uppfyller de betygskriterier som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Enligt 5 kap. 2 § skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

I läroplanen (Lgr 22, avsnitt 2.2 Kunskaper) anges att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga och upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionens utredning visar att eleverna i flertalet ämnen, bland annat i naturorienterande ämnen och i samhällsorienterande ämnen, får samma undervisning, lektionsinnehåll och uppgifter trots att eleverna går i olika årskurser. Enligt skolförfattningarna ska undervisningen ge eleverna möjlighet till kunskapsutveckling och förutsättningar att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas och att i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Undervisningen ska utgå från elevernas förutsättningar och behov och det ska finnas en kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande. Skolinspektionen bedömer att skolan genom att lägga undervisningen på samma nivå för alla elever inte uppfyller författningarnas krav i detta avseende. Skolinspektionen bedömer att undervisningens upplägg och genomförande inte anpassas så att varje elev får utvecklas efter sina förutsättningar och upplever att den egna kunskapsutvecklingen går framåt. När undervisningen inte anpassas efter elevernas progression och kunskapsutveckling finns en risk att elever inte får det stöd som de behöver och att elever som lätt når gällande betygskriterier inte ges möjlighet att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Utformningen av undervisningen medför också en risk för att eleverna inte får undervisning i alla delar av kursplaner som de ska få.

Lokaler i naturorienterande ämnen

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

En elev berättar att lektioner i naturorienterande ämnen ska kunna genomföras i den kommunala skolans lokaler men att eleverna inte har haft praktiska laborationer i naturorienterande ämnen utan bara teoretiska laborationer.

En lärare uppger att det finns speciallokaler för naturvetenskapliga ämnen i kommunens lokaler som skolan har tillgång till. Läraren uppger det inte har bedrivits någon undervisning i kommunens lokaler och att läraren upplever att det inte finns tid för det i lärarens schema.

Läraren uppger att läraren skulle behöva vara i kommunens laborationssal en hel dag och titta på vad som finns där. Det finns ett förråd med gammal utrustning och det finns inlåsta kemikalier. Läraren uppger vidare att läraren bara vill arbeta med

kemikalier som denne är bekväm med och att läraren är osäker om läraren får låna grejer från kommunens lokaler.

Vidare uppger läraren att denne hade velat ha ett dragskåp nära till hands, men att läraren anpassar undervisningen så att laborationer kan göras i klassrummet, bland annat har eleverna gjort digitala laborationer. Läraren har försökt jobba praktiskt så mycket det går, det har dock blivit mer och mer teoretiskt då läraren inte har så mycket material.

Den tidigare rektorn uppger att laborationssal för naturorienterande ämnen används vid speciella krav och behov i undervisningen och att det är få saker som kräver en sådan lokal. På frågan om varför laborationssalen i naturorienterande ämnen inte används uppger rektorn att det är enklare att stanna i klassrummet än att ta tid till förflyttning samt att läraren i naturorienterande ämnen är duktig på att använda laborativt och praktiskt arbete, rektorn uppger att det är lärarens val.

Skolinspektionen förelade den 9 juni 2022¹² Friskolan Hjärtat i Vidsel AB att vidta åtgärder för att avhjälpa brister avseende lokaler för de naturorienterande ämnena. Av beslutet framgår att huvudmannen avsåg att förlägga delar av undervisningen de naturorienterande ämnena i speciallokaler som huvudmannen skulle hyra av kommunen, men att det saknades avtal med kommunen om detta. Skolinspektionen konstaterade i ett uppföljningsbeslut den 30 juni 2022 att huvudmannen hade inkommit med ett med avtal med Älvsbyns kommun om nyttjande av speciallokaler i kommunal skola och ärendet avslutades i den delen.

Rättslig reglering

Enligt 2 kap. 35 § skollagen ska för utbildningen finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

I kursplanerna i biologi, fysik och kemi (Lgr 22, avsnitt 5) anges beträffande ämnenas syfte följande. I det praktiska arbetet ska eleverna även ges möjligheter att utveckla färdigheter i att hantera material, utrustning och digitala verktyg. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att genomföra systematiska undersökningar i biologi, fysik och kemi. Vidare framgår att det centrala innehållet ska behandla systematiska undersökningar, bland annat observationer och experiment med såväl analoga som digitala verktyg samt formulering av undersökningsbara frågor, planering, utförande, värdering av resultat samt dokumentation med bilder, tabeller, diagram och rapporter.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att vissa moment i kursplanerna för naturorienterande ämnen inte genomförs i undervisningen. Trots att huvudmannen i etableringskontrollen uppgett att delar av undervisningen i naturorienterande ämnen skulle förläggas till speciallokaler som huvudmannen hyr av kommunen, har detta inte skett under innevarande läsår. Skolinspektionens

¹² I etableringskontrollen, ärende med dnr 2022:3189.

utredning visar att eleverna inte har fått genomföra praktiska undersökningar och fått möjlighet att i praktiskt arbete utveckla färdigheter i att hantera material och utrustning. Skolinspektionen bedömer att undervisningen i naturorienterande ämnen inte följer ämnenas syften och behandlar allt centralt innehåll, vilket försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen i dessa ämnen.

Garanterad undervisningstid och erbjudande om extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervju med lärare framkommer att flera elever får extra undervisning i matematik eftersom eleverna behöver extra insatser i ämnet. Undervisningen ges av lärare 6 som inte är anställd i verksamheten och som undervisar eleverna på fredagar när denne har möjlighet. På samma schemaposition har eleverna lektion i ämnet idrott och hälsa. Lärare uppger att insatsen planeras att pågå höstterminen 2023. Elever som deltar i extra matematik deltar inte på lektionen i idrott och hälsa. Tidigare rektorn uppger att det inte finns någon plan för hur elever ska kompenseras för undervisningstid som de gått miste om i idrott och hälsa.

I intervju med rektorn i februari 2024 framkommer att eleverna själva städar skollokalerna under en timme i veckan. Rektorn uppger att tiden för städning skett under skoltid där eleverna enligt schema har haft undervisning. Sedan rektorn tillträdde i november 2023 har rektorn städad istället för eleverna eftersom rektorn ansett att eleverna behöver lägga all sin tid på undervisning. Enligt rektorn har styrelsen lovat eleverna kompensation för städningen med 30 000 kronor per termin. Pengarna avser att gå till en gemensam resa för eleverna.

I intervju med lärare och tidigare rektorn framkommer att skolan inte har extra studietid. Elever åker skolbuss och det är ordinarie lektioner fram tills skolbussen avgår. Eftersom många elever åker skolbuss hade det varit svårt att få ihop logistiskt uppger den tidigare rektorn.

Rättslig reglering

Av 10 kap 5 § skollagen framgår att den totala undervisningstiden för varje elev ska vara minst 6890 timmar. Bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1 till skolförordningen (9 kap. 3 § skolförordningen). I förarbetena till skollagen anges att en viktig förutsättning för att eleverna ska kunna nå kunskapskraven¹³ är att de får de undervisningstimmar som anges i timplanen (prop. 2016/17:143 s. 17 och 19).

Av 10 kap 5a § skollagen framgår att elever i årskurs 4–9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två

¹³ Begreppet kunskapskrav i skollagen har fr.o.m. den 1 juli 2022 ersatts av begreppet betygskriterier i alla skolformer och årskurser där betygs sätts. I övriga årskurser har begreppet kunskapskrav ersatts av formuleringen kriterier för bedömning av godtagbara kunskaper.

timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns elever som inte har fått den undervisning i ämnet idrott och hälsa som schemalagts under senare halvan av höstterminen 2023. Elever har undervisats extra i matematik på tid då lektioner i idrott och hälsa varit schemalagda. Skolinspektionen bedömer att detta medför att flera elever har gått miste om undervisningstimmar i ämnet idrott och hälsa och riskerar att inte få den garanterade undervisningstiden i ämnet.

Vidare bedömer Skolinspektionen att eleverna även gått miste om undervisningstid då de använt lektionstid till att städa lokaler. Det är viktigt för elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen att lektioner ägnas åt undervisning och att eleverna får den undervisningstid som har rätt till.

Skolinspektionen bedömer också att det är en brist att eleverna inte erbjuds extra studietid under eller i samband med skoldagens slut.

Erbjudande om språkval/moderna språk

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervju uppger tidigare rektorn att tyska har erbjudits som modernt språk och att det är det språk som eleverna väljer. Vidare uppger rektorn att någon elev tidigare läst franska. Lärare uppger att några elever också läser engelska.

Rättslig reglering

I 10 kap. 4 § skollagen framgår att det ska finnas ett språkval.

I 9 kap. 5–7 §§ skolförordningen framgår att huvudmannen ska som språkval erbjuda minst två av språken franska, spanska och tyska. Huvudmannen ska sträva efter att därutöver erbjuda andra språk som språkval.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att det är en brist att skolan inte erbjuder minst två av språken franska, spanska eller tyska som språkval.

Extra anpassningar, särskilt stöd och frånvaro

Extra anpassningar och anmälan till rektorn

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärare ger vid intervju exempel på extra anpassningar som kan vara aktuella för elever på skolan. Det kan vara bland annat anpassat material, extra tid, förlängd provtid och möjlighet att lyssna på böcker. En lärare uppger att denne inte vet vilka

extra anpassningar som elever på skolan ges. Det framkommer också att lärare inte vet vilka extra anpassningar elever ges på andra lärares lektioner. På frågan om vem som är ansvarig för att elever får de extra anpassningar som de behöver lämnar lärarna olika svar. En lärare uppger att det är upp till var och en av lärarna, två lärare uppger att det är lärare 4 som är på skolan varje dag som har det övergripande ansvaret och en annan lärare uppger att läraren antar att det är rektorn.

En lärare uppger att om lärare uppmärksammar att stöd i form av extra anpassningar inte är tillräckliga för en elev ska det diskuteras på en konferens men att det inte finns någon sådan på skolan. En lärare uppger att läraren behöver någon "att bolla" med, men att möjligheten till samarbete kring elever är bättre på större skolor. En annan lärare uppger att läraren konfererar med andra lärare.

På frågan om till vem eller hur lärare ska anmäla att det finns anledning att utreda en elevs behov av särskilt stöd uppger en lärare att det är till rektorn och en annan lärare uppger att det är till lärare 4. En lärare uppger att läraren inte vet och att skolan "behöver få igång elevhälsan".

På frågan om alla lärare känner till rutiner kring extra anpassningar och särskilt stöd på skolan uppger en lärare att läraren tror att de känner till det ganska bra men att lärarna inte är experter. Två lärare uppger att de inte känner till rutinerna, en lärare uppger att lärarna inte har pratat om det och en annan lärare uppger att läraren är så lite på skolan. En lärare uppger att det har varit många byten av personal och lärare och att det är svårt att få till rutiner när det är så. En lärare uppger att de själva anser att det är en brist som skolan måste arbeta vidare med.

Tidigare rektorn uppger att det inte finns någon skriftlig dokumentation kring arbetet med extra anpassningar eller rutiner för vad lärare ska göra om de bedömer att extra anpassningar inte är tillräckliga för en elev. Tidigare rektorn uppger att personalen diskuterar med varandra och träffar föräldrarna. Det är en liten skola och beslutsvägarna är korta, antingen ringer personalen rektorn eller pratar med rektorn när de träffas.

På frågan om vem lärare ska anmäla att det finns anledning att utreda en elevs behov av särskilt stöd till uppger tidigare rektorn att det är ytterst ovanligt att det först i årkurs 7 uppstår funderingar kring stödbehov och att det i regel finns gamla utredningar som följer med eleven till högstadiet. Tidigare rektorn uppger att om det skulle ske att lärare behöver anmäla utredningsbehov för en elev så har det i regel varit till rektorn men att ibland har lärare funderat tillsammans.

Lärare uppger att de befärar att några elever trots extra anpassningar inte kommer att nå de betygsriterier som minst ska uppnås, bland annat i matematik. Flera lärare nämner oro för elev 5 i flera ämnen och en lärare för elev 7 i engelska. Lärarna uppger att de inte vet om eleverna är anmälda för utredning om behov av särskilt stöd. En lärare uppger att läraren inte kommer att kunna sätta betyg för elev 8 på grund av elevens frånvaro. Läraren uppger att läraren inte vet om eleven är anmäld för utredning om behov av särskilt stöd.

Den tidigare rektorn uppger att lärare inte har anmält att de befärar att elev 7 inte kommer att nå gällande betygsriterier trots stöd i form av extra anpassningar. På frågan om elev 5 har anmälts svarar tidigare rektorn både ja och nej och uppger att eleven har diskuterats men att någon utredning om särskilt stöd inte har inletts.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det framkommer att det kan befäras att en elev inte kommer att uppfylla de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Av 3 kap. 7 § skollagen, framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befäras att en elev inte kommer att uppfylla de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.

Enligt läroplanen (lgr 22, avsnitt 2.2 och 2.8) ska alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd, och samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver.

Skolinspektionens bedömning

I Skolinspektionens utredning framkommer att det på skolan inte finns former för samarbete mellan lärare och överföring av information om arbetet med extra anpassningar och elevernas utveckling. Lärare uppger att de inte vet vilka extra anpassningar elever ges i undervisningen hos andra lärare. Skolinspektionen bedömer att detta kan få till följd att stöd inte ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet.

I Skolinspektionens utredning framkommer att skolan saknar rutiner för hur lärare ska anmäla en elevs eventuella behov av särskilt stöd till rektorn. Det finns lärare som inte känner till hur eller att information om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd ska anmälas till rektorn och som därför inte anmäler utredningsbehov. Det framkommer att lärare befärar att några elever i flera ämnen inte kommer att nå de betygsriterier som minst ska uppnås trots extra anpassningar, men att lärarna inte har anmält det till rektorn. Skolinspektionen bedömer att verksamheten inte uppfyller skollagens krav på anmälan till rektorn att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Det är rektorn som ansvarar för att ge lärare och övrig

skolpersonal förutsättningar för arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd, bland annat att det finns fungerande arbetsprocesser och rutiner för arbetet.

Utredning om särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram

På frågan om skolan utreder elevers behov av särskilt stöd i de fall extra anpassningar inte bedöms vara tillräckliga uppger lärare att de inte känner till att någon utreder särskilt stöd på skolan. En lärare säger att läraren har vetskap om att en elev från tidigare skola hade en utredning om särskilt stöd och att läraren hjälper den eleven lite extra. Lärare 6 uppger vid intervju att läraren genomfört kartläggningar i svenska men att det inte är utredningar om behov av särskilt stöd. Vidare uppger läraren att det varit ett bekymmer att få ner dokumentation på vad skolan har gjort.

Tidigare rektorn uppger att det är rektorn som tar beslut om att en utredning om särskilt stöd ska initieras. På frågan om vem som genomför en utredning om särskilt stöd uppger tidigare rektorn att om det handlar om fysiska anpassningar kan skolan behöva anlita en specialpedagog men om det handlar om medicinska frågor kan skolsköterskan vara behjälplig. I intervju med elevhälsan framkommer att ingen av personalen i elevhälsan deltar i arbetet med extra anpassningar eller särskilt stöd på skolan. En personal i elevhälsan säger att det är lärare och rektor som är närmast eleverna som sköter det arbetet.

Enligt tidigare rektorn är ingen elev på skolan föremål för särskilt stöd förutom elev 6. Tidigare rektorn uppger att elev 6 inte har ett pågående åtgärdsprogram men stöd av externa aktörer och att skolan inte behövt fatta några egna beslut utan istället kunnat ta del av redan påbörjat arbete kring eleven. Kring elev 8 uppger tidigare rektorn att eleven har haft ett åtgärdsprogram men att det löpt ut och att det inte utarbetats något nytt. På frågan om elev 5 har anmälts svarar tidigare rektorn "både ja och nej" och uppger att eleven har diskuterats men att någon utredning om särskilt stöd inte har inletts. Tidigare rektorn uppger när det gäller elev 5 och 8 att ärendena har överlämnats till tillträdande rektorn. Tidigare rektorn har inte startat någon utredning, utan ansett det har varit bättre att invänta den nya rektorn.

Av inkommen dokumentation den 7 november 2023 framgår att ingen elev på skolan har beslut om åtgärdsprogram. Skolinspektionen har tagit del av ett beslut om anpassad studiegång som rör elev 8. Beslutet innehåller information om möten som genomförts och vilka som deltagit i dem samt en bakgrundsbeskrivning i ärendet. Beslutet om anpassad studiegång är upprättat för tiden den 20 september 2022 till den 27 mars 2023.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att efter en anmälan till rektorn, ska rektorn se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn.

I 3 kap. 9 § tredje stycket skollagen anges om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Av 3 kap. 12 § skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång).

Enligt 28 kap. 16 § skollagen får beslut av rektor i fråga om åtgärdsprogram och anpassad studiegång överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Av 29 kap. 10 § skollagen framgår att i ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild tillämpas vissa uppräknade bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900) bland annat 32 § om motivering av beslut.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att verksamheten inte uppfyller skollagens krav på att rektorn ska se till att en elevs behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Skolinspektionens utredning visar att tidigare rektorn i flera fall har fått information från lärare om elevers eventuella behov av särskilt stöd, men att tidigare rektorn inte inlett en utredning om särskilt stöd. Det framkommer att det finns elever som har utredning om särskilt stöd och åtgärdsprogram från tidigare skola och att tidigare rektorn ansett att skolan därför inte behövt fatta några egna beslut. Det framkommer också att elevers stödbehov inte utreds med hänvisning till externa aktörers utredningar. Ett åtgärdsprogram gäller vid den skolenhet där det har beslutats och skolan behöver göra en egen utredning eller kompletterande utredning om särskilt stöd för elever som går på skolenheten. Även om gamla åtgärdsprogram och utredningar från en elevs tidigare skola kan vara värdefullt underlag i skolans utredning, behöver skolan bedöma elevens behov i den aktuella lärmiljön. En utredning om särskilt stöd syftar till att ge skolan underlag för att förstå vilket stödbehov en elev har och ska ligga till grund för beslut om särskilt stöd.

Skolinspektionen bedömer att förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda för flera elever (elev 5, 6 och 8) men konstaterar att en sådan utredning inte har inletts i något fall. Till detta kommer att lärare befarar elev 7 inte kommer att nå betygskriterier i ett ämne trots extra anpassningar, vilket innebär att förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda, men detta har som konstaterats ovan inte anmälts till rektorn.

Skolinspektionen konstaterar vidare att skolan inte utarbetat åtgärdsprogram för elever som ska ges särskilt stöd, vilket är en brist. Enligt tidigare rektorn har elev 6 särskilt stöd men eleven har varken en utredning om särskilt stöd eller ett åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammet ska vara ett redskap för lärare, rektorer och annan skolpersonal i arbetet med att stödja en elev i behov av särskilt stöd. Programmet är samtidigt en skriftlig bekräftelse på elevens behov av särskilt stöd och de stödåtgärder som ska sättas in. Åtgärdsprogrammet är på så sätt ett viktigt dokument ur ett rättssäkerhets- och likvärdighetsperspektiv.

Skolinspektionen bedömer att skolan tillämpar bestämmelsen om anpassad studiegång trots att förutsättningar för det inte är uppfyllda. För elev 8 har ett beslut om anpassad studiegång fattats, vilket är en särskilt stödåtgärd, men eleven saknar utredning och åtgärdsprogram. Anpassad studiegång är ett ingripande beslut som kräver noggranna överväganden eftersom det kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning. Anpassad studiegång ska därför endast beslutas av rektorn om det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar. Det innebär att anpassad studiegång är en åtgärd som kan användas om andra former för särskilt stöd har prövats och inte gett önskat resultat.

Skolinspektionen bedömer vidare att beslutet om anpassad studiegång inte uppfyller formella krav. Det framgår inte vad beslutet innebär, det vill säga vilka avvikelser som görs från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. Det framgår inte när åtgärder ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för detta. Beslutet har inte heller en överklagandehänvisning.

Vidare bedömer Skolinspektionen att det är en brist att elevhälsan inte är delaktiga i skolans arbete med extra anpassningar och särskilt stöd, bland annat ska samråd med elevhälsan ske i en utredning om särskilt stöd om det inte är uppenbart obehövt. Det är endast i undantagsfall obehövt att samråda den del av elevhälsan som har specialpedagogisk kompetens (jfr prop. 2013/14:160, s. 25). Det saknas specialpedagogisk kompetens i skolans elevhälsa, se nedan under rubriken Elevhälsa. Skolinspektionen bedömer att konsekvenser av att rektorn inte klargjort vem som ansvarar för att genomföra en utredning om särskilt stöd och att det saknas personal med specialpedagogisk kompetens är att utredningar om särskilt stöd inte blir av och att behov av utredning inte ens anmäls till rektorn.

Skolinspektionen konstaterar att det finns omfattande brister i skolans arbete med extra anpassningar och särskilt stöd. Det föreligger brister i alla steg i arbetsgången med stödinsatser vid skolenheten. Det saknas rutiner för arbetet kring extra anpassningar och särskilt stöd och för dokumentation. Bristerna påverkar elevernas rätt till en likvärdig utbildning och försvårar möjligheterna för elever att nå målen för utbildningen.

Frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer och dokumentation framgår att det finns elever som har omfattande frånvaro som påverkar elevernas måluppfyllelse och skolsituation negativt.

I intervju med lärare framkommer att det finns två elever (elev 6 och 8) som under flera terminer har haft hög frånvaro samt att elev 4 har 30–40 procent frånvaro. Lärarna känner inte till om skolan genomfört någon utredning av orsaker till elevernas frånvaro och uppger det inte finns på papperet eller dokumentation. Enligt lärarna är det lärare 4 som har haft det övergripande ansvaret att kontakta hemmet kring frånvaron.

I intervju med elevhälsan framkommer att ingen av personalen i elevhälsan varit delaktig i utredning om orsaker till elevers frånvaro. Två personal uppger att de har varit ett stöd till lärare genom konsultation om elever med hög frånvaro. På frågan om det på skolenheten finns rutiner i arbetet med frånvaro uppger en personal i elevhälsan att denne inte är med i de rutinerna.

Tidigare rektorn uppger att det för elev 8 har gjorts en utredning om frånvaro flera gånger om, att den dokumentationen funnits sedan tidigare och att orsaker till elevens frånvaro är kända. Tidigare rektorn uppger att elev 6 har 99 procent frånvaro. På frågan om skolan har utrett elev 6 orsak till frånvaro uppger tidigare rektorn att skolan haft möte med extern aktör och vårdnadshavare. Vidare uppger tidigare rektorn att skolan inte ska ifrågasätta vad externa aktörer kommer fram till och ställer sig frågande till vad skolans utredning skulle kunna tillföra. Tidigare rektorn känner inte till att elev 4 har problematisk frånvaro.

På frågan om vilka som deltar i en utredning om orsak till elevers frånvaro uppger tidigare rektorn att det är en psykolog och utredare från extern aktör. Från skolans håll deltar rektorn, lärare 4 samt vårdnadshavare. Tidigare rektorn uppger att skolan inte har någon gräns för frånvarons omfattning när skolan ska göra en utredning och när rektorn ska anmäla elevens frånvaro till huvudmannen. Tidigare rektorn uppger att "man får göra bedömningen från fall till fall". Tidigare rektorn uppger att skolan gör skillnad på giltig och ogiltig frånvaro och förklarar att en elev kan vara sjuk på riktigt och att skolan då inte kan göra en utredning av ogiltig frånvaro. Tidigare rektorn uppger att en anmälan om en elevers frånvaro till huvudmannen inte alltid sker och att elev 6 inte har anmälts till huvudmannen.

Skolinspektionen har begärt att få ta del av frånvaroutredning för elev 8. Den dokumentation som inkommit är ett beslut om anpassad studiegång.

Rättslig reglering

Av 7 kap. 19 a § skollagen framgår att om en elev har upprepade eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan.

Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas.

När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen.

I förarbetena anges att det i vissa fall kan räcka med en enklare utredning. Ett exempel på det kan vara att vid en längre sjukfrånvaro begära ett läkarintyg. I andra fall kan det behöva utredas om elevens frånvaro beror på en för eleven otillfredsställande lärandemiljö, t.ex. bristande bemötande eller behov av särskilt stöd. Eftersom varje elevs förutsättningar är olika och orsakerna till frånvaro är mångfacetterade krävs det i andra fall en mer omfattande utredning av vad som har orsakat frånvaron för den enskilde eleven. Detta förutsätter att både skolpersonal och personal inom elevhälsan har kunskap om riskfaktorer för frånvaro, om upptäckt och åtgärder samt kännedom om beprövad erfarenhet och forskning om frånvaro (prop. 2017/18:182 s. 59 f.).

Vidare framgår i förarbetena att fokus vid utredningen bör vara på att kartlägga orsakerna till frånvaron och att kartläggningen utgör ett underlag för att sätta in åtgärder som gör att eleven kan bryta ett negativt frånvaromönster. Det anges också att det är av största vikt att resultatet av en utredning av upprepade eller längre frånvaro ska utmynna i sådana åtgärder som behövs för att komma till rätta med elevens frånvaro. Beträffande åtgärder framhålls att det ofta kan räcka med åtgärder i form av enkla lösningar, hjälpmedel och anpassningar av skolmiljön och undervisningssituationen samt att skolpersonalen har generell kunskap om de faktorer som bidrar till frånvaro för att underlätta för eleven att vara i skolan. I vissa fall kan dock mer omfattande åtgärder bli aktuella som innebär att samverka med externa parter om elevens situation blir nödvändig, t.ex. barn- och ungdomspsykiatri (BUP) eller socialtjänsten (prop. 2017/18:182 s. 60). Det förutsätts i förarbetena att frånvaroutredningen och arbetet med frånvaron dokumenteras (s. 62).

I 7 kap 21 § andra stycket skollagen anges att hemkommunen i frågor som rör skolpliktiga elever som avses i 19 a § vid behov ska samordna insatser med samhällsorgan, organisationer eller andra som berörs.

Av 7 kap. 22 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att eleverna i dess grundskola fullgör sin skolgång. När det hos en annan huvudman än hemkommunen har inletts en utredning om elevens frånvaro enligt 19 a §, ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att det finns allvarliga brister i skolans arbete med elevers frånvaro. Skolinspektionen konstaterar att skolenheten inte genomför utredningar om orsaker till elevers frånvaro. Enligt skollagen ska, om en elev har upprepade eller längre frånvaro, rektorn se till att frånvaron skyndsamt utredas vare sig den är giltig eller ogiltig. Skolinspektionens utredning visar att det finns några

elever som under flera terminer har upprepad eller längre tids frånvaro men skolan har inte genomfört en utredning av orsaker till frånvaron.

I Skolinspektionens utredning framkommer att skolan saknar rutiner för arbetet med frånvaro och att skolan inte heller har rutiner för samverkan med elevhälsan i arbetet med frånvaro. Trots att flera lärare uppger att elev 4 har hög frånvaro känner rektorn inte till det. Det är allvarligt att skolan inte har rutiner för frånvarorapportering så att rektorn görs uppmärksam på elevers frånvaro samt för genomförande av utredning av orsaker till frånvaro och arbete med att sätta in åtgärder för att komma till rätta med frånvaro.

Skolinspektionen bedömer vidare att det är en brist att skolans rektor inte anmält elevers upprepade eller längre frånvaro till huvudmannen. Detta medför i sin tur att huvudmannen inte kan fullgöra sin skyldighet att anmäla till hemkommunen.

Även om externa aktörer är inkopplade, kan huvudmannen inte förhålla sig passiv, utan behöver säkerställa att verksamheten fullgör sina skyldigheter enligt skollagen. Att frånvaroutredningar inte genomförs kan leda till att åtgärder för att komma tillrätta med frånvaron uteblir. Det är grundläggande att skolan agerar för att motverka frånvaro hos elever eftersom att upprepad eller längre frånvaro innebär att elever inte får den utbildning som de har rätt till. Skolinspektionen bedömer att bristerna är allvarliga mot bakgrund av att det vid skolan finns ett några elever som har omfattande och långvarig frånvaro och att bristerna har pågått under en längre tid.

Arbete med att skapa trygghet och studiero

Förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervju med elever framkommer att eleverna upplever att de är trygga. Elever säger att de finns vuxna i närheten på raster och att det inte brukar vara bråk på skolan men att det kan hända att elever tjafsar och att lärare i så fall ingriper. Eleverna uppger att de inte haft något temaarbete eller liknande som rört trygghet, mobbing eller kränkande behandling under höstterminen 2023.

I intervju uppger lärare att eleverna är trygga och att de arbetar kontinuerligt med trygghet och värdegrund i alla ämnen i det vardagliga arbetet, exempelvis med språkbruk. En lärare uppger att två andra lärare (lärare 4 och 5) som är på skolan varje dag som har överblick och tar ansvar för det. En lärare uppger läraren inte vet om skolan bedriver något värdegrundsarbete.

I intervju med elevhälsan framkommer att de upplever att eleverna är trygga på skolan och att all personal arbetar med trygghet så att skolan ska ha en god miljö. Personal i elevhälsan uppger att skolan har temadagar samt genomför enkäter kring elevernas trygghet. Enkäterna visade att eleverna inte kände till vem som är kurator och efter det har kuratorn förtydligat sin roll. Tidigare rektorn uppger att skolan genomfört en enkät kring trygghet under vårterminen 2023. Tidigare

rektorn uppger att värdegrundsarbetet är det som sker i det vardagliga och att den tidigare kuratorn organiserade något arbete kring värdegrund under förra läsåret.

Elever uppger att det oftast är studiero på lektionerna men att det kan skilja sig mellan ämnen. Lärare uppger att det oftast är ganska bra studiero på lektionerna. En lärare uppger att läraren säger till elever hela tiden kring arbetsron. Lärare uppger flera orsaker till att det kan vara bristande studiero. Det kan bland annat handla om dålig planering från lärares håll, att eleverna inte förstår, att elever behöver fokusera för länge, att det kan handla om dagsform hos eleverna eller att eleverna ätit för mycket socker. En lärare uppger att det finns enskilda elever som stör ordningen. På frågan om det bedrivs ett förebyggande arbete kring studiero är lärarna samstämmiga i att det inte görs och att lärare inte har ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med att upprätthålla studiero. Personal i elevhälsan uppger att de inte är inblandade i skolans arbete med studiero. En personal uppger att lärarna pratar med eleverna om studiero varje dag och att det i sig är ett förebyggande arbete.

Tidigare rektor uppger att studieron på skolan kan variera men att den "generellt är helt okej". Rektorn uppger att lärare pratar med eleverna ganska frekvent kring studieron. Vidare uppger rektorn att de under första läsåret försökte skapa mer rutiner och en bra skolkultur.

Rättslig reglering

Av 5 kap. 3 § skollagen, framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen.

Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero

I förarbeten (prop. 2021/22:160 s. 229) anges att ett förebyggande arbete innebär bl.a. att skolor och huvudmän följer upp elevernas såväl trygghet som studiero. Det innebär även att skolor och huvudmän analyserar vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga och ha studiero och aktivt verkar för att dessa hinder undanröjs. I förarbeten anges vidare (prop. 2021/22:160, s. 46 f.) att förebyggande arbete för studiero innebär att skolan arbetar proaktivt med att ge eleverna goda förutsättningar till lärande genom att identifiera och undanröja hinder för lärande så att eleverna ska kunna ägna sig åt och koncentrera sig på undervisningen. Det kan bl.a. innebära att skolan förebygger ordningsstörningar genom väl förankrade ordningsregler och ett gemensamt förhållningssätt bland personalen och utveckling av det pedagogiska ledarskapet i klassrummet. Men det kan även innebära ett fokus på att erbjuda en varierad undervisning av hög kvalitet och de extra anpassningar, särskilda stöd och utmaningar som eleverna behöver. På motsvarande sätt innebär ett förebyggande arbete för trygghet att skolan identifierar och undanröjer hinder i syfte att se till att eleverna är trygga under hela sin skoldag och därigenom har goda möjligheter till utveckling och lärande.

Betydelsefulla delar i det förebyggande arbetet är hur skolan arbetar med normer och värden, inklusive jämställdhet, bl.a. genom att främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Utifrån en uppföljning och analys av vilka behov som finns i verksamheten kan både mer generella och särskilt riktade åtgärder behöva vidtas.

Skolinspektionens bedömning

I Skolinspektionens utredning framkommer att elever och personal på skolan upplever att eleverna känner sig trygga på skolan. Utredningen visar att elever och lärare upplever att studieron oftast är bra men att det finns elever som återkommande stör ordningen.

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att skolan innevarande läsår varken har planerat eller genomfört några skolövergripande förebyggande insatser kring trygghet och studiero. Skolan genomför visserligen enkäter som behandlar trygghet och studiero men utredningen visar att de genomförs utan att användas vidare i skolans arbete med trygghet och studiero. Skolan gör inte någon analys av vilka behov som finns i verksamheten och bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas. Det framkommer att varken lärare eller elevhälsopersonal har varit involverade i något förebyggande arbete kring trygghet eller studiero. Skolinspektionen konstaterar vidare att det saknas rutiner för hur elevhälsan ska användas i arbetet med att skapa trygghet och studiero. Personal i elevhälsan har inte medverkat i några främjande eller förebyggande insatser hittills detta läsår.

Vidare bedömer Skolinspektionen att det är en försvårande omständighet att det saknas ett gemensamt förhållningssätt och samsyn för lärare i arbetet med trygghet och studiero. Lärare har inte möjlighet att samverka med kollegor för planering och arbete med trygghet och studiero. Det är upp till enskilda lärare att sätta gränser och ta eventuella konflikter som uppstår.

Ordningsregler

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Huvudmannen har vid informationsinhämtningen inför tillsynen inkommit med skolans ordningsregler.

I intervju säger två elever att det inte finns ordningsregler men att de vet att eleverna ska vara snälla mot varandra. En elev säger att det finns ordningsregler men eleven kan inte ge något exempel på en sådan. På frågan om eleverna varit delaktiga i att ta fram ordningsreglerna svarar eleverna nekande.

I intervjuer med lärarna ställs frågan hur skolan arbetar med ordningsregler och om dessa följs upp. En lärare säger att det finns ordningsregler men att de har tagit bort regeln om mobiltelefoner eftersom det inte är ett problem. En lärare har inte hört talas om några ordningsregler på skolan. En annan lärare säger att ordningsreglerna har läraren inte sett men däremot ett papper om att inte ha skor inomhus. En lärare säger att det finns ett papper kring hur eleverna "ska vara i skolan" och att lärarna inte pratar med eleverna om regler varje dag utan att det

sitter i ryggmärgen. Läraren berättar att reglerna följs upp, som exempelvis vad som gäller för mobiltelefoner. En lärare säger att reglerna inte alltid följs och att tid går till att argumentera med eleverna. En lärare uppger att studieron påverkas om elever har ätit mycket socker och att det skulle behövas regler kring det. Ett annat problem är att elever inte håller tider efter rast.

Två lärare säger att det är lärarna och styrelsen som har tagit fram ordningsreglerna. Två andra lärare säger att de inte vet om eleverna varit involverade i att ta fram ordningsregler. Tidigare rektorn uppger att eleverna varit med och tagit fram reglerna och att reglerna diskuterades med eleverna inför ett föräldramöte förra året. Tidigare rektorn uppger att personalen påminner eleverna om reglerna ibland och att skolan inte har utvärderat reglerna under hösten 2023.

Rättslig reglering

Enligt 5 kap. 5 § skollagen ska ordningsregler finnas för varje skolenhet som beslutats av rektor. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna.

Skolinspektionens bedömning

Av intervjuer med elever och lärare framgår att det råder delade meningar om det finns ordningsregler och vad dessa i sådant fall skulle innehålla. Det finns inget för lärare eller elever känt arbete kring uppföljning, analys eller omarbetning av ordningsregler. Skolinspektionen konstaterar att det är en brist i skollagens mening.

Disciplinära åtgärder och utredning av ordningsstörande beteende

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever framkommer att om en elev stör eller uppträder olämpligt får eleven gå ut från klassrummet. Händer det ofta pratar skolan med den elevens vårdnadshavare och det kan även bli aktuellt att prata med rektorn. Elever berättar att det har hänt att elever har blivit utvisade och att det kan handla om utvisning under resten av lektionen och ibland under en kortare tid än så.

Två lärare uppger att de inte vet om det händer att elever utvisas och om detta i sådant fall dokumenteras. En lärare säger att det inte förekommer att elever utvisas från klassrummet, men att någon elev som inte har lyssnat under lärarens lektion själv har lämnat klassrummet. En lärare säger att utvisning används, en annan lärare säger att läraren har visat ut elev 3 en gång. På frågan om utvisningen dokumenterades svarar läraren att läraren informerat lärare 4.

Elevhälsan uppger att lärare tar kontakt med vårdnadshavare om en elev upprepat stör ordningen eller uppträtt olämpligt. Elevhälsan har inte medverkat i utredning av ordningsstörande beteende. Tidigare rektorn uppger att det inte är ett vanligt problem att en elev upprepat stör ordningen och att det är svårt att säga vad som

då händer. Förutom en incident mellan en personal och en elev föregående läsår händer det inget sådant enligt tidigare rektorn.

I intervjuer med lärare framkommer flera exempel på tillfällen då elev 3 stört ordningen och en lärare uppger att eleven orsakar bristande studiero. Tidigare rektorn uppger att lärare 4 har varit i kontakt med eleven och elevens vårdnadshavare om det olämpliga beteendet men att det behövs många återkommande samtal. Tidigare rektorn uppger att skolan inte har utrett varför eleven hamnar i ordningsstörande och olämpliga beteenden. På frågan om det kan bli aktuellt att utreda behov av särskilt stöd svarar tidigare rektorn att det inte är osannolikt.

Rättslig reglering

Av 5 kap. 6 § skollagen framgår att personalen får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Detta innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. En åtgärd får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

Enligt de förutsättningar som anges i 7-23 §§ får det beslutas om utvisning ur undervisningslokalen, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering utanför den egna skolenheten, avstängning och omhändertagande av föremål. Även sådana åtgärder får vidtas endast om de står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

Enligt 5 kap. 7 § skollagen får en lärare visa ut en elev från undervisningslokalen för högst återstoden av ett undervisningspass, om

1. eleven stör undervisningen eller på annat sätt uppträder olämpligt, och
2. eleven inte har ändrat sitt uppförande efter uppmaning från läraren eller handledaren.

Enligt 5 kap. 9 § skollagen ska rektorn, om en elev i grundskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse, se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas.

Av 5 kap. 10 § skollagen framgår att rektor, med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning enligt 9 § första stycket, ska se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende.

Enligt 5 kap. 24 § skollagen ska en åtgärd som vidtagits enligt bland annat 7 § dokumenteras skriftligt av den som genomfört åtgärden.

Skolinspektionens bedömning

I Skolinspektionens utredning framkommer att det vid skolan saknas samordning av arbetet med disciplinära och andra särskilda åtgärder för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Det finns inte ett gemensamt arbetssätt kring hur personal

och rektorn ska agera då en elev stör ordningen eller uppträder olämpligt. Det finns lärare som använder utvisning från undervisningslokalen, men det är en brist att det inte dokumenteras när så skett. Av skollagen framgår att den som har beslutat att en elev ska visas ut ska dokumentera det skriftligt. I intervjuer med lärare framkommer att en specifik elev vid upprepade tillfällen stör ordningen eller uppträtt olämpligt. Under sådana förhållanden ankommer det på rektorn att se till att saken utreds och att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende. Det är också viktigt att uppmärksamma om elevens behov av särskilt stöd behöver utredas. Orsakerna till elevens beteende har enligt rektorn inte utretts. Skolinspektionen bedömer att verksamheten inte uppfyller skollagens krav gällande utredning av ordningsstörande beteende.

Åtgärder mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av skolans plan mot kränkande behandling för läsåret 2022/23 framgår förebyggande och främjande insatser mot kränkande behandling som ska genomföras, bland annat regelbundna mentorssamtal. I planen för läsåret 2023/24 finns en uppföljning av genomförda åtgärder och nulägesbeskrivning. Där beskrivs att föregående plan i positiv bemärkelse varit en "hyllvärmare" och att det framkommer att det är en positiv atmosfär och att eleverna är måna om varandra. Uppföljningen beskriver att enkäterna visar att eleverna känner sig trygga och att det finns vuxna att vända sig till vid behov. Mot bakgrund av detta finner skolan ingen anledning att vidta några nya åtgärder eller anordna några insatser inom ramen för planen mot kränkande behandling.

Vid intervju med elevhälsan framkommer att en representant är delaktig i planen mot kränkande behandling. I intervju med tidigare rektor uppger rektorn att planen mer är en hyllvärmare och att det på skolan aldrig hinner hända saker som går så långt att det behövs en handlingsplan.

Flera lärare uppger att de inte har varit med om att det har skett någon kränkande behandling på skolan. En lärare uppger att det kan förekomma kränkande behandling och att om en lärare märker det så tar de tag i det på en gång. En annan lärare uppger att det tidigare hänt att elever blivit arga och gjort uppseendeväckande saker och att den personal som arbetade då inte kunde hantera det, vilket skapade farliga situationer.

På frågan om vad en personal ska göra som får kännedom om att en elev anser sig blivit utsatt för kränkande behandling uppger flera lärare att de inte känner till skolans rutiner i arbetet med kränkande behandling. En lärare uppger att läraren inte fått någon information men att läraren nog skulle kontakta rektorn. En lärare uppger att om det skulle hända något sådant kontaktar lärarna föräldrarna och eleverna och försöker reda ut det. En lärare säger det finns en likabehandlingsplan men att planen inte är så levande som den skulle kunna vara. En lärare säger att läraren inte har läst planen och en lärare känner inte till planen. En lärare uppger att det kanske inte står något på papper men att det handlar om sunt förnuft.

Personal i elevhälsan uppger att om lärare får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling tar lärarna tag i det på en gång och pratar med elev och vårdnadshavare. Två personal i elevhälsan uppger att de varit delaktiga som stöd och "bollplank" till lärare som fått kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling.

Tidigare rektorn uppger att om lärare får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling tar lärare tag i det tillsammans med elever. Om det inte räcker kommer läraren till rektor eller tar hjälp av en kollega. Vidare uppger tidigare rektorn att om lärare ska anmäla kränkande behandling eller inte beror på vad det är för något som hänt. Rektorn uppger att det kan förekomma gliringar och mindre snälla uttryck på skolan men att det upptäcks och att lärare agerar på en gång. Om lärare skulle anmäla kränkande behandling till rektor uppger tidigare rektorn att denne skulle prata med eleven och vårdnadshavare. Tidigare rektorn uppger att det aldrig funnits anledning att anmäla kränkande behandling till huvudmannen. Vidare uppger tidigare rektorn att rutiner för arbetet med kränkande behandling borde vara känd för all personal.

Rättslig reglering

Av 6 kap. 5 § skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i skollagens sjätte kapitel, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget.

Enligt 6 kap. 6–7 §§ skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.

Av 6 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Av 6 kap. 10 § skollagen framgår att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans plan mot kränkande behandling. Planen innehåller inte en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser

arbeta med under läsåret i syfte att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Regleringen innefattar krav på att huvudmannen ska se till att det vid skolan genomförs aktiva åtgärder för att minska risken för kränkande behandling. Detta förutsätter att verksamheten följer upp situationen på skolan, analyserar och identifierar risker för kränkande behandling och utifrån detta beslutar om insatser som ska genomföras under året. Ett exempel på risker som framkommer i Skolinspektionens utredning är att det är en liten elevgrupp, att elevgruppen förändras varje läsår vilket påverkar grupprocesserna och att det är omsättning på personal på skolan. Skolinspektionen bedömer att det är en brist att skolan innevarande läsår varken har planerat eller genomfört något förebyggande arbete för att motverka kränkande behandling för elever.

Skolinspektionens utredning visar att planen mot kränkande behandling inte är känd av all personal och att det inte finns några fungerande rutiner för hur personal ska agera vid förekomst av kränkande behandling. Det framkommer också att personal inte känner till att fall av kränkande behandling ska anmälas till rektorn och att lärare inte heller anmäler kränkande behandling till rektorn. Även om det enligt elever och personal sällan sker kränkningar på skolan framkommer, bland annat genom uppgifter från personal i elevhälsan, att det har förekommit. Detta har dock inte anmälts till huvudmannen. Skolinspektionen konstaterar att verksamheten inte uppfyller skollagens krav i fråga om skyldighet att anmäla kränkande behandling till rektorn och huvudmannen.

Huvudmannen ansvarar för att det finns rutiner för hur personalens respektive rektorns anmälningsskyldighet ska fullgöras, liksom för arbete med utredning, åtgärder och dokumentation. Att all personal informeras om hur ett ärende om kränkande behandling ska hanteras är en förutsättning för att huvudmannen ska kunna ta ansvar enligt skollagen.

Tillgång till elevhälsa

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av information som huvudmannen inkommit med den 7 november 2023 framkommer att skolans elevhälsa består av skolsköterska, kurator, studie- och yrkesvägledare, skolläkare och bibliotekarie.

I intervju med lärare och elevhälsa framgår att elevhälsan består av skolsköterska, kurator samt läkare och psykolog vid behov. Tidigare rektorn uppger att lärare 6, som inte är anställd som lärare men har den funktionen, är speciallärare och hjälper till vad gäller specialpedagogiskt perspektiv och kan komma med tips och idéer. I intervju med lärare 6 framkommer att denne inte har något uppdrag i elevhälsan.

Tidigare rektorn uppger att kurator befinner sig på skolan regelbundet och skolsköterskan nu och då. Tidigare rektorn uppger att elevhälsan har varit samlade och att elevhälsan stödjer personalen i den mån det behövs. Tidigare rektorn

uppgger som exempel att föregående läsår handledde skolsköterskan lärarna i ett särskilt ärende.

Rättslig reglering

Enligt 2 kap. 25 § skollagen ska det för eleverna i grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal. Elevhälsan ska vara en del av skolans kvalitetsarbete. Vid behov ska elevhälsan samverka med hälso- och sjukvården och socialtjänsten. För medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att det saknas specialpedagogisk kompetens i skolans elevhälsa. Ingen anställd person med kompetensen specialpedagog eller speciallärare finns representerad i elevhälsan. Huvudmannen uppfyller därmed inte skollagens krav på elevhälsans omfattning.

Med anledning av den information som huvudmannen inkommit med förtydligar Skolinspektionen att studie- och yrkesvägledare och bibliotekarie inte ingår i elevhälsan enligt skollagen.

Bedömning och betygssättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Betygssättning

På frågan hur betygssättningen går till när obehöriga lärare bedriver undervisningen uppgger en lärare att rektorn kan sätta betyg. Läraren uppgger vidare att läraren tror att rektor kan ge behörighet till lärare att sätta betyg. En lärare uppgger att en lärare med legitimation måste godkänna en icke legitimerad lärares betyg. En lärare säger att under våren 2023 hade legitimerade lärare samtal med obehöriga lärare till dess att de var överens om betygen.

På frågan hur betygssättningen går till när flera lärare bedriver undervisningen uppgger en lärare att lärarna ska träffas och samverka i ämnen där flera lärare har hållit i undervisning. Läraren känner inte till om något tillfälle för sambedömning är inplanerat för betygssättningen vid höstterminens slut men före höstlovet var det inte det. En lärare uppgger att i ämnen där undervisningen delas mellan flera lärare känns det inte bra att sätta betyg.

Tidigare rektorn uppgger beträffande samverkan kring betygssättning att lärarna träffas i lite olika konstellationer. Tidigare rektorn säger att lärare 4 och lärare 3

hinner träffas, lärare 2 och lärare 4 träffas och även lärare 5 och lärare 2. Däremot är det svårt för alla lärare att träffas samtidigt. På frågan om hur samverkan när det gäller betygssättning har organiserats svarar tidigare rektorn att den nya rektorn ska ta tag i det. Nuvarande rektorn uppger att rektorn efter att ha arbetat på skolan ungefär en månad uppmärksammade att betygen var högt satta och att en lärare på skolan var av samma åsikt. Enligt rektorn fick lärare sänka betyg vid betygssättningen vid jul 2023.

Betygskatalog

En lärare säger att läraren inte vet vem som signerar betygskatalogen men att det brukar vara undervisande lärare som gör det. En lärare säger att signering görs av den lärare som är behörig och rektorn.

Av betygskatalog för höstterminen 2022 respektive vårterminen 2023 framgår att samtliga undervisande lärare och rektor skrivit sina namnteckningar. I betygskatalogen höstterminen 2022 har lärare i några ämnen skrivit en signatur (initialer) intill uppgiften om betyg, i andra ämnen anges betyg utan signatur. Det framgår då inte vem som har satt de enskilda betygen. En lärare som inte längre arbetar på skolan har fattat beslut om betyg i ämnena engelska, matematik, slöjd, svenska och svenska som andra språk. Läraren har inte signerat uppgifter om betyg i betygskatalogen.

För en elev anges symbolen # intill tre ämnen i betygskatalogen. Tidigare rektorn uppger att rektorn inte vet vad symbolen står för. I en komplettering framkommer att eleven inte hade läst dessa ämnen på grund av anpassad studiegång.

I betygskatalogen för höstterminen 2022 finns en betygsändring för en elev i årskurs 7. Betyget i ämnet bild verkar ha ändrats från betyget C till betyget B, bokstaven är otydlig och har skrivits direkt på det tidigare betyget. Det framgår inte om det handlar om en ändring eller rättelse. Det finns inte något datum för när förändringen har gjorts och inte någon signatur av den som fattat beslutet.

Rättslig reglering

Enligt 3 kap. 14 § skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar.

I förarbeten till bestämmelsen (prop. 2009/10:165, s. 299 och 667) anges att detta ansvar innebär att se till att skolans lärare dels är väl förtrogna med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. I rektorns ansvar ingår också att särskilt beakta utbildade, mindre erfarna och nyanställda lärares behov av stöd i denna process. Syftet är att särskilt markera rektorns ansvar för en likvärdig och rättvis betygssättning.

Av 3 kap. 16 § skollagen framgår att betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren

under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn.

I 6 kap. 3–4 §§ skolförordningen finns kompletterande bestämmelser om vad som gäller när flera lärare beslutar om betyg.

Av 4 § Skolverkets föreskrifter om betygs katalog (SKOLFS 2011:123) framgår att skolenheten ska ha rutiner för att säkerställa att samtliga beslut om betyg i betygs katalogen har fattats av den eller de som enligt 3 kap. 16 § skollagen ska besluta om betyg. Enligt 7 § ska den eller de som beslutar om ett betyg datera uppgiften i betygs katalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur. Av 11 § framgår att siffran 3 ska anges när ett ämne inte lästs på grund av anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 § skollagen. Av 15 § framgår att bestämmelser om rättelse av betyg och om ändring av uppenbart oriktiga betyg finns i 3 kap. 19–20 §§ skollagen. Rättelser och ändringar ska anges i betygs katalogen. Om ett betyg rättas eller ändras ska såväl det gamla som det nya betyget framgå. Rättelser och ändringar ska dateras och signeras på samma sätt som anges i 7 §. Det ska framgå av betygs katalogen om det är en rättelse eller ändring som är beslutad.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att arbetet med betygssättning brister. Det finns inte rutiner och förutsättningar för samverkan mellan lärare som ska fatta beslut om betyg tillsammans. Det handlar dels om när undervisningen i ett ämne bedrivs av flera lärare, dels om när en legitimerad lärare ska sätta betyg tillsammans med en lärare som inte är legitimerad. Lärare ges inte förutsättningar att tillsammans med andra undervisande lärare till exempel analysera och värdera elevernas kunskaper, bedöma olika betygsunderlag eller samtala om tolkning av betygs kriterierna. Detta försvårar för lärarna att kunna sätta betyg som motsvarar elevernas kunskaper och det finns risk att betygen inte blir rättvisande. Eftersom att lärarna undervisar i varandras ämnen är behovet av fungerande rutiner viktigare än på många andra skolor. I Skolinspektionens utredning framkommer också att det finns lärare som inte tycker att det känns bra att sätta betyg när flera lärare bedriver undervisningen och att lärare och nuvarande rektor ansett att det varit en alltför generös betygssättning.

Skolinspektionen konstaterar vidare att skolans betygs katalog inte uppfyller gällande föreskrifter avseende att den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygs katalogen och förse uppgiften med sin egenhändiga signatur. Betygs katalogen är underskriven av samtlig undervisande personal och rektor, det går därför inte att härröra vem som fattat beslut om respektive betyg. Skolinspektionen bedömer även att det finns brister när det gäller hantering av ändringar/rättelser i betygs katalogen. Om ett betyg rättas eller ändras ska såväl det gamla som det nya betyget framgå och uppgiften om det nya betyget ska dateras och signeras. Det ska också framgå av betygs katalogen om det är en rättelse eller ändring som är beslutad. Det har inte heller gjorts en korrekt markering när en elev inte läst ett ämne på grund av anpassad studiegång.

Beslut om betyg innebär myndighetsutövning och det är mycket viktigt att betyg sätts på ett korrekt sätt, för att säkerställa att betygssättningen är rättvisande och likvärdig. Det är vidare av rättssäkerhetsskäl viktigt att dokumentation av beslut om betyg sker i enlighet med gällande föreskrifter.

Skrivelse från huvudmannen den 14 maj 2024

Huvudmannen har den 14 maj 2024 inkommit med en skrivelse och uppgett följande. Friskolan Hjärtat i Vidsel AB har på ett extrainsatt bolagsstyrelsemöte beslutat att avsluta skolverksamheten efter detta läsår. Anledningen är för få sökande till nästa läsår.

Den 17 maj 2024 har företrädare för Friskolan Hjärtat i Vidsel AB muntligen meddelat att huvudmannen inte avser att begära att Skolinspektionen ska återkalla godkännandet att bedriva skolverksamhet.

Val av ingripande

Rättslig reglering

Enligt 26 kap. 10 § första stycket skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten.

I 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen anges att ett föreläggande ska ange de åtgärder som huvudmannen ska vidta för att avhjälpa de påtalade bristerna. Om bristerna bedöms vara ett allvarligt missförhållande ska det anges.

I 26 kap. 15 § skollagen anges att inom två år från ett beslut om föreläggande enligt 10 § som gäller ett allvarligt missförhållande får en tillsynsmyndighet återkalla ett godkännande, trots att föreläggandet har följts, om 1. det ändå finns ett allvarligt missförhållande i verksamheten, och 2. huvudmannen redan före föreläggandet har visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter som huvudman för verksamheten.

I förarbetena (prop. 2021/22:45, s. 59) framgår att den särskilda möjligheten till återkallelse enligt paragrafen står öppen under en period om två år från beslutet om föreläggandet, att bestämmelsen avser de situationer då föreläggandet har följts samt att föreläggandet ska gälla ett allvarligt missförhållande. I förarbetena anges vidare att de två ytterligare villkor som samtidigt ska vara uppfyllda framgår av de följande punkterna. Enligt första punkten ska ett allvarligt missförhållande ändå finnas i verksamheten, dvs. trots att föreläggandet har följts. (...) Återkallelse kan aktualiseras i de fall föreläggandet har följts och ett allvarligt missförhållande visserligen inte föreligger vid en uppföljning, men konstateras vid ett senare tillfälle inom tvåårsfristen. Det kan vara fråga om att nya brister som bedöms vara ett allvarligt missförhållande uppstår efter en tid eller att samma brister som tidigare har påtalats av tillsynsmyndigheten uppstår igen. Enligt andra punkten ska

huvudmannen redan före föreläggandet ha visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter som huvudman för verksamheten. Detta anknyter till vad som hittills gällt för en bedömning av frågan om det kan befaras att det på nytt kommer att uppstå allvarliga missförhållanden (jfr prop. 2009/10:165 s. 554 och 901). Bestämmelsen tar sikte på huvudmannens uppvisade vilja eller förmåga att följa regelverket. Om det är viljan eller förmågan som brustit har inte någon betydelse för bedömningen. Frågan är om det finns tidigare konkreta exempel på att huvudmannen har brustit i uppfyllande av gällande regler som visat prov på något av detta. Ett sådant konkret exempel kan vara att verksamheten har varit föremål för ett tidigare ingripande från tillsynsmyndighetens sida på grund av brister i verksamheten. Det är inte ett krav att dessa brister har varit så stora att ett allvarligt missförhållande har bedömts föreligga. Om verksamheten tidigare har uppvisat brister som föranlett t.ex. ett föreläggande utan vite eller en anmärkning bör detta vara tillräckligt. (...) Den bristande förmågan eller viljan ska enligt punkten ha visat sig i tiden före det föreläggande bestämmelsen relaterar till.

I förarbetena framgår att med allvarligt missförhållande avses att det ska röra sig om missförhållanden som på ett allvarligt sätt rubbar förutsättningarna för verksamheten (prop. 2009/10:165 s. 900). Vidare anges (prop. 2021/22:45, s. 33 och 55) att det i tillämpningen ofta varit frågan om en samlad bedömning av olika brister som sammantaget innebär att det föreligger ett allvarligt missförhållande. Av förarbetena framgår att det inte krävs att de konstaterade missförhållandena var för sig till art eller grad är allvarliga samt det inte är avsett annat än att myndigheten ska ange en helhetsbedömning av de brister som påtalas.

Skolinspektionens bedömning

Tidigare föreläggande gäller ett allvarligt missförhållande

I etableringskontrollen beslutade Skolinspektionen den 15 december 2022 att förelägga Friskolan Hjärtat i Vidsel AB att vid vite om 300 000 kr senast den 15 mars 2023 ha vidtagit angivna åtgärder för att avhjälpa påtalade brister avseende tillgång till lärare.¹⁴ Skolinspektionen angav i beslutet att bristerna utgjorde ett allvarligt missförhållande i enlighet med 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Skolinspektionen bedömde i ett uppföljningsbeslut den 20 april 2023 att huvudmannen hade följt vitesföreläggandet och ärendet avslutades.¹⁵

Det finns på nytt ett allvarligt missförhållande i verksamheten

Skolinspektionen konstaterar i förevarande tillsyn, som inletts hösten 2023, nya allvarliga och omfattande brister. Det föreligger brister inom nästintill samtliga områden som tillsynen under första verksamhetsåret omfattar.

Skolinspektionen konstaterar att det finns brister gällande undervisningen som försvårar elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen och i stor

¹⁴ Skolinspektionens beslut den 15 december 2022 i ärende med dnr 2022:3189.

¹⁵ Skolinspektionens beslut den 20 april 2023 i ärende med dnr 2022:3189

utsträckning påverkar elevernas rätt till utbildning av god kvalitet. Bristerna rör samverkan mellan lärare, anpassning av undervisningen efter elevernas förutsättningar och behov samt undervisningens innehåll. Det föreligger också brister vad gäller garanterad undervisningstid, erbjudande om språkval och extra studietid som innebär att elever inte får rättigheter som de ska ges enligt skollagen.

Skolinspektionen konstaterar vidare att det föreligger brister i arbetsgången med särskilt stöd och arbetet med att utreda orsaker till elevers frånvaro. Skolans arbete med stöd och åtgärder för att motverka frånvaro är centralt för elevernas lärande och en förutsättning för att alla elever ska få möjlighet att nå målen för utbildningen. Skolinspektionen bedömer att bristerna i dessa delar allvarligt försvårar förutsättningarna för elever att nå målen för utbildningen.

Det finns också stora brister i skolans arbete med att skapa trygghet och studiero och arbete för att motverka kränkande behandling som påverkar elevernas rätt till en god arbetsmiljö. Det finns här till brister i arbetet med betygssättning som medför risk för att betygen inte blir rättvisande, och att rättssäkerhet och likvärdighet inte kan garanteras.

Huvudmannen har alltid det övergripande ansvaret för utbildningen, det vill säga ansvar för att utbildningen genomförs i enlighet med gällande bestämmelser (2 kap. 8 § skollagen). Huvudmannen ansvarar för övergripande planering, resursfördelning och personalförsörjning. Huvudmannen ska systematiskt följa upp utbildningen och får inte förhålla sig passiv om den genom uppföljning eller på annat sätt upptäcker brister i verksamheten, utan måste vidta de åtgärder som behövs (jfr 4 kap. 7 § skollagen). Rektorn har ansvar för skolans inre organisation och för att tillsammans med personalen genomföra arbetet och utveckla verksamheten. Skollagens bestämmelser förutsätter att det finns en kontinuerlig dialog mellan huvudmannen och rektorn med uppföljning, utvärdering och rapportering av beslut (jfr prop. 2009/10:165, s. 248).

Skolinspektionen bedömer att bristerna i verksamheten har samband med bristande organisering och ansvarstagande, på såväl rektorsnivå som huvudmannanivå. Det handlar om huvudmannens övergripande planering, personalförsörjning och de förutsättningar huvudmannen ger. Det handlar också om skolans inre organisation. Inom centrala delar av skolans arbete saknas strukturer, roll- och ansvarsfördelning, systematik, dokumentation och tydlighet om vilka rutiner och regler som gäller. Det finns inte en organisation som stöder samverkan mellan lärare på skolan som är grundläggande för arbetet vid en skola. Det framkommer att tidigare rektorn inte funnits på plats i verksamheten och att det inom flera områden saknas utarbetade rutiner för arbetsprocesser som skollagen reglerar. Det gäller arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd, utredning av frånvaro, arbetet med att skapa trygghet och studiero, arbetet mot kränkande behandling och arbetet med bedömning och betygssättning. I intervjuer hänvisar lärare på många frågor om skolans arbete till att lärare 4 genomför uppgifter och har kännedom om arbetet. Lärare 4 har dock vid tiden för Skolinspektionens tillsynsbesök varit frånvarande från verksamheten sedan en tid och sedermera slutat. Inom alla områden som tillsynen omfattar lämnar lärare

olika svar på hur olika uppgifter, uppdrag eller händelser ska hanteras. I flera fall framkommer att lärare sköter sig själva och agerar på sitt eget sätt, istället för att det finns gemensamt arbets- och förhållningssätt. Intervjuer med personal och tidigare rektorn förklaras avsaknad av rutiner exempelvis med att det är en liten skola, att man tar tag i saker när det händer, att det är korta beslutsvägar eller att det handlar om sunt förnuft.

Skolinspektionen bedömer dock att brist på stabilitet i skolans inre organisation och rutiner medför svårigheter att hantera förändringar, till exempel byte av personal, och leder till att verksamheten inte fullgör uppdrag och skyldigheter enligt skollagen.

Sammantaget konstaterar Skolinspektionen att det finns flera brister inom nästintill samtliga områden som tillsynen under första verksamhetsåret omfattar. Bristerna rör grundläggande förutsättningar för verksamheten och områden som är centrala för elevernas möjligheter att nå målen för utbildningen, och även för att upprätthålla rättssäkerhet och likvärdighet. Bristerna har pågått under en längre tid, i vart fall under innevarande läsår, och i vissa fall även föregående läsår. Bristerna drabbar skolans elever och riskerar att påverka elevernas utveckling och lärande på ett negativt sätt. Försvårande omständigheter är att bristerna har samband med bristande organisering och bristande ansvarstagande. Vid en samlad bedömning av de olika bristerna sammantagna och med beaktande av bristernas karaktär och omfattning bedömer Skolinspektionen att bristerna på ett allvarligt sätt rubbar förutsättningarna för verksamheten och utgör ett allvarligt missförhållande.

Huvudmannen har visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter

Skolinspektionen ska härafter bedöma om Friskolan Hjärtat i Vidsel AB redan före föreläggandet den 15 december 2022 har visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter som huvudman för verksamheten. Vid denna bedömning ska beaktas hur huvudmannens ansvarstagande har bedömts vid tidigare tillsyn.

Skolinspektionen har i etableringskontrollen vid tre tillfällen under perioden den 9 juni 2022 – den 16 september 2022 förelagt huvudmannen att vidta åtgärder för att rätta till brister.¹⁶ Det första föreläggandet gällde flertalet brister avseende tillgång till lokaler, lärare, elevhälsa och avgiftsfria skolmåltider. Eftersom huvudmannen inte avhjälpde brister avseende tillgång till lärare fattade myndigheten beslut om föreläggande vid ytterligare två tillfällen. Under den korta period som huvudmannen har bedrivit sin verksamhet har myndigheten fått ingripa flertalet gånger. De återkommande bristerna har gällt bestämmelser som rör grundläggande förutsättningar för verksamheten. Sammantaget bedömer Skolinspektionen att Friskolan Hjärtat i Vidsel AB redan före föreläggandet visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter som huvudman för

¹⁶ Skolinspektionens beslut den 9 juni 2022, den 30 juni 2022 och den 16 september 2022 i ärende med dnr 2022:3189.

verksamheten. Det föreligger därmed förutsättningar att återkalla godkännandet som huvudman för Friskolan Hjärtat i Vidsel.

Skolinspektionen bedömer att ett beslut om återkallelse är förenligt med barnets bästa. Ett återkallande av huvudmannens godkännande att bedriva verksamhet medför att elever måste byta skola. Huvudmannen har dock redan meddelat att verksamheten kommer att avslutas efter detta läsår med anledning av för få sökande till skolan. Elevernas hemkommuner ansvarar för att eleverna får fortsätta sin skolgång i annan verksamhet.

Skolinspektionen bedömer vidare, med hänsyn till bristernas art och omfattning, att ett beslut om återkallelse är proportionerligt. Friskolan Hjärtat i Vidsel AB:s godkännande avseende Friskolan Hjärtat i Vidsel ska därför återkallas.

Skolinspektionen finner vid dessa förhållanden inte skäl att bedöma om huvudmannen har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Verkställighet

Skolinspektionen förordnar att beslutet ska gälla från och med den 31 juli 2024.

Beslutet har fattats av generaldirektör Helén Ängmo.

Uttredare Anna Karlsson har varit föredragande i ärendet. I ärendets handläggning har även regionchef Agneta Broberg, enhetschef Eva-Lena Ölund Brändström, chefsjurist Klara Cederlund och regionjurist Linnéa Lundberg deltagit.

Kopia till:

Elevernas hemkommuner

Skolverket

Bilaga: Hur ni överklagar

Om ni anser att beslutet är felaktigt kan ni överklaga det genom att skriva till förvaltningsrätten. Ställ överklagandet till Förvaltningsrätten i Stockholm, men skicka det till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå, Besök: Nygatan 18-20 eller till skolinspektionen@skolinspektionen.se.

Ange följande i överklagandet:

- Namn, personnummer eller organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer.
- Vilket beslut ni överklagar och ärendets diarienummer.
- Vilken ändring ni vill ha och varför ni anser att beslutet ska ändras.

Om ni anlitar ett ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress och telefonnummer anges.

Överklagandet ska ha kommit in till Skolinspektion inom tre veckor från den dag ni har fått del av beslutet. Om ni företräder det allmänna, t.ex. en kommun, ska överklagandet istället ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid kommer Skolinspektion att pröva om beslutet ska ändras och sedan skicka överklagandet, handlingarna i det överklagade ärendet och eventuellt nytt beslut till Förvaltningsrätten i Stockholm.